

Inhoud

Elektra	2
Vredeskerk	3
Brahms	4
Maciej	7
Rheinberger	8
In memoriam Yakov Kreizberg	10
Bestuurswisseling	11

Enthousiasme

Bij het verschijnen van deze ToniKA is het concertseizoen nog geen drie maanden oud. Toch heeft Toonkunstkoor Amsterdam al tien concerten achter de rug en gloort het elfde aan het einde van deze week. Een uitzonderlijk druk eerste kwartaal dus, dat ons meer tijd dan gebruikelijk heeft gekost, maar ook veel energie heeft gegeven. Dat komt door het enthousiasme waarmee leden van TKA concerten tegemoet treden. Of het nu bombastisch operawerk in een veel te warme tent betreft of een onzichtbare bijdrage vanuit de coulissen, er bestaat een breed gedragen motivatie om mooie dingen te maken. Samen.

Datzelfde enthousiasme trof ik als kersverse eindredacteur van de ToniKA, die deze keer grotendeels in het teken staat van ons Rheinbergerconcert op vrijdag 25 november (N.B. de sterfdag van de componist!). In aanloop naar de verschijning van deze editie vond ik grote bereidheid om mee te werken, mee te denken en zodoende fantastische dingen klaar te spelen. Niet alleen binnen de redactie, maar ook daarbuiten. Het is om dat enthousiasme dat ik met veel plezier bij TKA zing en me erop verheug vele edities van de ToniKA te mogen begeleiden. Op deze plek spreek ik graag grote dank uit aan Marlou Groot die mij voorging en talrijke prachtige ToniKA's tot stand bracht. Dank je wel Marlou, we zullen je werk met enthousiasme voortzetten!

Sara Pleyte

Opera in de haven van Almere

Zelden begon het seizoen zo intensief als dit jaar. Op zaterdag 3 september toog TKA naar Almere om daar een bijdrage te leveren aan het Havenkomfestival. Dit jaarlijks terugkerende evenement trekt altijd een paar duizend bezoekers.

Mede dankzij het mooie weer waren voor ons concert alleen al duizend Almeerders samengestroomd voor het podium. Toen de zon onder ging werd het stil op de kade. Radio4-presentator en inwoner van Almere Hans van den Boom gaf eerst burgemeester Annemarie Jorritsma het woord. Daarna stelde hij de Filharmonie Antwerpen onder leiding van Giordano Bellincampi voor, vervolgens de twee solisten: sopraan Victoria

Nava en tenor Viktor Antipenko en ten slotte Toonkunstkoor Amsterdam.

Het koor had onder leiding van Boudewijn en Bellincampi zelf een vijftal populaire operastukken voorbereid: vier koren uit opera's van Verdi: *Vedi le fosche* uit *Il Trovatore*, *Gloria all'Egitto* uit *Aida*, *Va pensiero* (Slavenkoor) uit *Nabucco* en *Libiamo* uit *La Traviata*. Uit *Prins Igor* van Borodin zong TKA de *Polovetser Dansen*. Het derde het koor niet dat het erg heet was op het podium. Het gaf ook niet dat het licht op het podium korte tijd uitviel. Getuige het applaus deed TKA op die zaterdagavond goede zaken. En de kop van het seizoen was er af!

Stef Lokin

Het podium van het Havenfestival in Almere - met verlichting. foto Maarten Reuvers

4x Elektra

Als Toonkunstkoor hebben wij de eer gehad aan alle vier de producties van de huidige encensering van Strauss' *Elektra* als Bühnenkoor te mogen meewerken: in 1996 onder leiding van Hartmut Haenchen, in 2000 o.l.v. Hans Vonk, in 2006 met Ingo Metzmacher en nu in 2011 met de nieuwe chef van DNO en van het NedPhO Marc Albrecht, onder wiens leiding we aan het eind van dit seizoen ook nog Brahms' *Ein Deutsches Requiem* zullen zingen. De eerste twee producties werden we achter het toneel gedirigeerd door onze toenmalig artistiek leider Winfried Maczewski, de laatste twee door Boudewijn.

Samen met een aantal 'oudere' leden heb ik aan alle ± 40 uitvoeringen meegewerkt. Alleen dit jaar spijbelde ik om de voorstelling ook in zijn geheel tenminste één keer te hebben gezien. Die gelegenheid deed zich voor op zaterdag 22 oktober en ik moet zeggen: het is een adembenemende belevens in een prachtige regie van Willy Decker. Ik kon het koor goed horen hoewel de lage stemmen wel eens ten onder gingen in het orkestrale geweld.

Ik ken *Elektra* al lang: in 1966 waren er voorstellingen in Nederland met Anja Silja, in 1977 was er de geruchtmakende regie van Harry Kupfer en in Dresden (waar in 1909 ook de première werd gegeven) zag ik in 1985 de opera in een regie van Ruth Berghaus met Hartmut Haenchen als dirigent.

Elektra is een opera waarin Richard Strauss en zijn librettist, de grote dichter Hugo von Hoffmannsthal, tot de uitersten gaan van de tonaliteit en van de emotie, waarvoor werkelijk enorme stemmen vereist zijn. Vooral de zangpartijen van de vrouwen zijn geweldig veeleisend. Muzikaal zullen vooral de voorstellingen met Haenchen en Albrecht me bijblijven omdat zij het, ondanks de enorme klanklawines, mogelijk maakten dat de zangers zonder forceren hoorbaar konden zingen.

silhouetetekening van
Hugo von Hoffmannsthal
en Richard Strauss door
M. Bithorn, 1914.

Klytämnestra op de poster
voor de eerste Richard-
Strauss-week van München in
1910, ontworpen door Ludwig
Hohlwein.

dirigerende
Richard Strauss,
door Eduard
Grützner, 1912

Een leuke anekdote in dit verband vind ik dat Strauss, die ook een gevierd dirigent was, een keer zijn orkest schijnt te hebben toegeroepen: 'Lauter, meine Herrn, immer lauter, ich höre noch immer die Frau Schumann-Heink!' En dan te bedenken dat Ernestine Schumann-Heink (1861–1936) een van de grootste zangeressen van haar generatie was (ik bezit een opname van haar in duet met Caruso) - ze zong bij de première in 1909 de partij van Klytämnestra. Strauss en Von Hoffmannsthal hebben vele jaren samengewerkt - na *Elektra* volgden *Der Rosenkavalier*, *Ariadne auf Naxos*, *Die Frau ohne Schatten* en *Arabella* - maar de gedurfde expressiviteit van *Elektra* hebben ze niet overtroffen.

Ondanks die 40 voorstellingen en de slechts geringe koorbijdrage vind ik het nog steeds een geweldige belevens om met deze productie mee te doen, ook vanwege het hele 'theatergebeuren' en de rol daarin van onze dirigenten. Winfried is natuurlijk een meester in zijn vak van koordirigent (zijn 'kreuntje' deed ons altijd precies op tijd inzetten) en ook Boudewijn verstaat de moeilijke kunst van het net vóór de slag vanuit de bak uit dirigeren waardoor we in de zaal gelijk met het orkest klinken.

Jammer dat dit de laatste voorstellingen van deze productie zijn. Ik zou zo weer komen voor die slechts 1'45" minuut!

Theo Laceulle

De Vredeskerk in Amsterdam

Op 25 november zingt Toonkunstkoor Amsterdam voor het eerst een concert in de Amsterdamse Vredeskerk, een gebouw met een interessante geschiedenis.

Door de toenemende bevolking in het Plan Zuid van architect Berlage, en het daarmee toenemende aantal katholieken, groeide de behoefte aan een katholieke kerk in dit gebied. In december 1918 werd daarom een nieuwe parochie gesticht, een afsplitsing van de Sint Willibrordusparochie. De door Pierre Cuypers ontworpen monumentale Willibrorduskerk stond op de hoek van de Ceintuurbaan en de Amsteldijk; daar waar nu een bejaardentehuis staat.

De nieuwe parochie werd gewijd aan Onze Lieve Vrouw Koningin van de Vrede, een hele mond vol. Maria, in haar hoedanigheid van koningin van de vrede, was zeer populair in de turbulente jaren tijdens en na de eerste wereldoorlog. Aanvankelijk werd in een noodgebouw gekerkt. Weliswaar had het kerkbestuur een flinke lap grond in bezit gekregen, maar geld voor nieuwbouw was er niet, zo vlak na de oorlog. Toen de katholieke bouwverenigingen Het Oosten en Amsteldijk echter het initiatief namen om in dit gebied voor 600 gezinnen woningen te bouwen, kwam de verwezenlijking van de plannen dichterbij. Dit zou immers een enorme toename van het aantal, veelal jonge, parochianen betekenen.

De 31-jarige architect Jos Bekkers, wiens vader een leerling was geweest van Pierre Cuypers en die zelf enige tijd werkte op het bureau van diens neef Eduard, kreeg de opdracht voor het ontwerp. Het werk werd gegund aan de N.V. Beton Maatschappij Nederland te Nijmegen voor 355.000 gulden. De bouw begon 13 februari 1923

en was begin augustus 1924 al voltooid. De parochie bloeide en groeide; aan weerszijden van de kerk werden een broeder- en een zusterklooster gebouwd, een meisjes- en een jongensschool, alsmede een verenigingsgebouw (Huize Pax, nu een hotel). Heel de buurt ademde een katholieke geest en kreeg dan ook de bijnaam Papendorp. De buurt waarin de kerk staat, was zeer kinderrijk. Uit elk portiek kwamen iedere morgen tot wel zo'n dertig kinderen tevoorschijn, op weg naar school. Op de zondagen bezochten gemiddeld vijfduizend mensen een van de vijf missen.

De heilige Franciscus van Assisi. Zijn feestdag op 4 oktober werd Wereld-dierendag. Dit beeld - met dierenfoto's - staat in de Vredeskerk.

De parochie nu

Dergelijke aantallen zijn nu niet meer voor te stellen. Niet alleen de veranderde samenstelling van de

bevolking, maar ook en vooral de ontkerkelijking zijn er de oorzaak van dat veel parochies zijn opgeheven of zijn samengevoegd. De prachtige Willibrorduskerk is al in 1966 gesloopt, een lot dat vele kerken inmiddels hebben ondergaan.

Het is tot nu toe wel gelukt de parochie levendig te houden. De kerk is elke middag open en vogels van allerlei pluimage zijn er van harte welkom. Elke dag wordt een mis gelezen en zijn er gebedsdiensten. Er wordt gedoopt, getrouwd, gerouwd en de zondagsmissen worden afwisselend door een van de drie vaste koren opgeluisterd. Op 4 oktober, dierendag, zijn alle dieren van harte welkom voor een zegening (dat is nog eens wat anders dan de jaarlijkse autozegening – écht waar! – in mijn jeugd). Jaarlijks zijn er verschillende kunstexposities met het thema religie.

Het gebouw

De Vredeskerk is met haar sobere opzet en uitvoering van zowel ex- als interieur een vroeg voorbeeld van de rooms-katholieke kerkenbouw van de jaren '20 en '30. In de tijd dat Bekkers bij Eduard Cuypers werkte, bouwde deze vooral veel grote gebouwen in een vrij sobere trant, maar met veel aandacht voor fraai verzorgd metselwerk en ingehouden versiering. Bekkers heeft dit ook gedaan bij de Vredeskerk. De toren kreeg een simpele, maar effectieve verticale geleding door inspringende vensterpartijen. Het kleurige metselmozaïek op topgeveltjes en langs dakranden verlevendigt het aanzicht aan de buitenzijde.

Het wijds interieur is fraai in al zijn eenvoud. De architect heeft een zeer grote overspanning van het middenschip gerealiseerd waardoor er geen zuilen of pijlers zijn, die het zicht op het altaar belemmeren. Hij streefde ernaar dat alles wat op het altaar gebeurde, zichtbaar moest zijn voor de gelovigen. Bedenk hierbij dat de mis in deze tijd werd gelezen met de rug naar het volk toe en dat het altaar ver van de misgangers verwijderd stond opgesteld. Pas jaren later, na het tweede Vaticaans concilie, werd het altaar dichterbij de kerkbanken geplaatst en sindsdien staat de priester tijdens de dienst met zijn gezicht naar het volk.

Het monumentale, recent gerestaureerde orgel werd gebouwd door Johan Frederik Witte en stond oorspronkelijk in de in 1972 gesloopte NH-kerk aan het Leidse Bosje. De akoestiek in de kerk is fantastisch: het zal een feest worden daar te zingen op 25 november.

Nelleke Reijs

Johannes Brahms

Johannes Brahms, Duitse componist, werd geboren in Hamburg op 7 mei 1833. Zijn vader leerde op zeer jonge leeftijd verschillende instrumenten te bespelen waaronder de fluit, de hoorn, de viool en de bas. Om Duits ingezetene te worden voegde hij zich bij de lokale militia als hoornblazer. Later speelde hij bas en soms fluit in de Hamburgse Philharmonie. Hoewel Johannes Brahms niet direct arm genoemd kan worden, waren zijn omstandigheden zeer beperkt, mede door het onvermogen van zijn vader om goed met het karige inkomen om te gaan. Hierdoor verhuisde de familie vaak. Toch kreeg hij vanaf zijn zevende jaar piano-, cello- en hoornles en binnen een paar jaar onderwees een zeer vooraanstaande leraar in Hamburg, Eduard Marxsen, hem gratis in pianospel en muziektheorie. Marxsen ontdekte bij de jonge Brahms een voorliefde voor Bach en de Weense klassieken.

Om bij te dragen aan het inkomen van zijn familie gaf Brahms pianoles en verdiende een aardige duit met het spelen van populaire muziek in kroegjes en zelfs bordelen, maar ook als begeleider in het theater. Veel tijd besteedde Brahms aan lezen, leren en componeren. Van grote invloed op zijn werk waren de poëzie van de Duitse Romantiek en E.T.A. Hoffmann en de muziek van Bach en Beethoven. Enige tijd gaf hij zichzelf het pseudoniem 'Johannes Kreislerl, jun.', naar een componist uit Hoffmanns *Kater Murr*. In diezelfde tijd, zijn tienerjaren, had hij een notitieboekje met Engelse volksliedjes; alles wat hij hoorde schreef hij op. Vanaf 1848 kwam hij in aanraking met de 'hongrois', een mengelmoes van Hongaarse muziek en de uitvoeringsstijl van de zigeunermuziek. Zijn levenslange fascinatie voor onregelmatige ritmiek en rubato zijn waarschijnlijk terug te voeren tot deze stijl.

Brahms was een verlegen, bedachtzame en gereserveerde jongen, maar had uitgesproken meningen en een sterk karakter. Tenderheid, lange haren, helder blauwe ogen en een hoge stem gaven hem een enigszins androgyn voorkomen. In zijn werk is deze tweeledigheid terug te vinden; zeer gevoelige composities op gedichten naast zeer energievolle allegro's en scherzo's van een atletische jongeman.

Op zijn twintigste maakte Brahms een tournee door Noord-Duitsland. Hier ontmoette hij Joseph Joachim, die de rest van zijn leven zijn beste vriend zou blijven. Joachim moedigde hem aan om andere belangrijke componisten te ontmoeten, vooral Robert en Clara Schumann. Brahms bestudeerde Schumanns muziek uitvoerig en vertrok vervolgens naar Düsseldorf om de Schumanns te ontmoeten. Vanaf die tijd ontstond een nauwe vriendschap met beiden. De wijze waarop Brahms stukken van Schumann speelde op de piano waren voor Schumann zelf een openbaring. Vanaf die tijd kon Brahms rekenen op de steun van Schumann. Een aantal van Brahms' werken werd door diens steun uitgegeven door Breitkopf & Härtel.

In het voorjaar van 1854 kreeg Schumann een zenuwzinking. Hij deed een zelfmoordpoging en werd opgenomen in een sanatorium. Brahms ging opnieuw naar Düsseldorf om Clara bij te staan. Hij

ontwikkelde een grote liefde voor haar, ondanks het grote leeftijdsverschil. Nadat Schumann in juli 1856 was overleden, vertrokken Clara en Johannes voor een reis langs de Rijn en naar Zwitserland. Hierna gingen zij ieder hun eigen weg, maar behielden een diepe vriendschap. Brahms was, in zijn rol van componist, uitvoerder en arrangeur verantwoordelijk voor de uitgave van Schumann's werk.

In het voorjaar van 1862 reisde Brahms voor de eerste maal naar Wenen. Met introductiebrieven van Clara Schumann werd hij al snel geaccepteerd in vooraanstaande muzikale kringen. Hij voerde hier kamermuziek en solostukken uit waaronder variaties op thema's van Händel, Bach en Beethoven. Hij ontmoette veel nieuwe vrienden met wie hij een gezamenlijke interesse ontwikkelde voor Richard Wagner.

Brahms accepteerde in 1863 het dirigentschap van de Weense Zangakademie, waarmee hij naast werken van Beethoven, Mendelssohn en Schumann, veel a cappella Renaissance-werken uitvoerde.

Hoewel Brahms zoveel mogelijk in Wenen wilde verblijven noopten financiële problemen hem langdurige concertreizen naar Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk, Hongarije, Denemarken en Nederland te ondernemen. Zijn repertoire was inmiddels enorm uitgebreid van de werken van Bach tot aan zijn eigen composities.

Het Gesellschaft der Musikfreunde in Wenen bood Brahms in 1872 een baan als directeur aan, die hij gedurende drie jaar uitoefende. Vanaf 1874 kreeg hij aanvragen voor gast-dirigentschappen om zijn eigen composities te komen dirigeren. De daaropvolgende twintig jaar verscheen hij in alle belangrijke steden van Europa en zelfs

de Verenigde Staten. Met deze beroemdheid gingen vanaf 1873 ook diverse onderscheidingen gepaard, waaronder meerdere ridderorden.

In de jaren 1895 en 1896 overleden veel van Brahms' vrienden, waaronder Clara Schumann. Brahms realiseerde zich de eindigheid van zijn eigen leven, hetgeen werd bevestigd door een door hemzelf gediagnosticeerde leverkanker. Hij overleed op 3 april 1897 en werd naast Beethoven en Schubert in Wenen begraven.

In zijn tijd werd Brahms niet altijd begrepen, zelfs niet door bekende muziekcritici als Hanslick en Kalbeck, die zijn muziek een gebrek aan werkelijke originaliteit en uitdrukking toedichtten. Beethoven was in die tijd de maatstaf waaraan Brahms werd afgemeten en men vond Brahms meer een kamermuziekcomponist. Zijn symfonieën werden niet meer dan 'gemonumentaliseerde kamermuziek' genoemd. Toch kreeg Brahms in de decennia na zijn dood, zowel binnen het Duitstalige gebied als daarbuiten, vele navolgers zoals Elgar, Vaughan Williams, Fauré en Sergey Taneyev, 'de Russische Brahms'. De complexe motieven en ritmische structuren van moderne componisten als Babbitt refereren ook aan Brahms, evenals Ligeti's lyrische Hoorn Trio (1982), geschreven voor dezelfde bezetting als die voor het trio van Brahms, een directe hommage.

Het *Geistliches Lied* stamt reeds uit 1856 en is te beschouwen als een oefening in contrapunt. Het betreft hier een dubbelcanon met twee verschillende lijnen. De tegenbeweging gaat Brahms uit de weg en de afstand van imitatie, een none, is zeer ongebruikelijk. Het gebruik van twee hele noten bewijst hoezeer Brahms de werken uit de Renaissance heeft bestudeerd. Hoewel de muzikale inhoud van het stuk de kleinste is die Brahms ooit heeft geschreven, duurt het door zijn langzame tempo langer dan een aantal andere werken van zijn hand.

Het a-capella motet *Warum ist das Licht gegeben dem Mühseligen*, opus 74 no.1, stamt uit 1879. Het stuk is gecomponeerd in Brahms' Weense jaren en ontstond tussen de compositie van de *Tweede Symfonie* en het *Vioolconcert*. Brahms droeg het op aan Philipp Sitta, de auteur van de enkele jaren daarvoor verschenen Bach-biografie. Daarom ook bevat het veel polyfone technieken van de oude meester, verpakt in een romantisch jasje.

Een van Brahms' belangrijkste koorwerken is *Ein Deutsches Requiem*, opus 45. Het stamt voornamelijk uit de periode 1865-1867 en is ontstaan na het overlijden van Brahms' moeder in februari 1865. De teksten echter had hij reeds in 1861 verzameld, wellicht ingegeven door de dood van zijn goede vriend Robert Schumann. *Ein Deutsches Requiem* is een geestelijk werk zonder liturgische teksten. Brahms koos teksten uit zowel het oude als het nieuwe testament en ging vanuit een andere idee te werk dan te doen gebruikelijk is bij een requiem. In zijn ogen hebben namelijk de nabestaanden, in plaats van de overledene, hulp en troost nodig.

Het vierde deel, *Wie lieblich sind deine Wohnungen*, roept de sfeer van de Weense wals op. In de andere delen worden afwisselend homo-

fone als fugatische stijlen ingezet om de gewenste effecten te creëren. Het was niet Brahms' bedoeling om liturgische muziek te maken maar om een werk voor de concertzaal te schrijven, zoals Händels *Messiah* en Beethovens *Missa Solemnis*.

De eerste zes delen waren in de zomer van 1866 klaar. Nadat de eerste drie delen in Wenen waren uitgevoerd op 1 december 1867 en de première van de eerste 6 delen op Goede Vrijdag 1868, voegde Brahms een zevende deel, de sopraansolo *Ihr habt nun Traurigkeit* (het latere deel V) toe. De première van het complete werk vond plaats op 18 februari 1869. Door de goede recensies in Duitsland, Zwitserland, Nederland, Engeland en zelfs Rusland werd de naam van Brahms als componist van grote betekenis gevestigd.

Marianne Tulp

Robert en Clara Schumann

Wie is wie?

Dorothea van Rijnen
sopraan 1
lid sinds zomer 2008

Zong je bij een koor voordat je bij TKA kwam?

Hiervoor zong ik al in Toonkunskoor Amersfoort. Daar was ik gaan zingen omdat ik het klassieke repertoire miste. Ik heb namelijk jarenlang als 'tenor' gezongen in een barbershopkoor, ook leuk maar heeel anders. Wat was ik blij toen ik in Amersfoort gewoon als sopraan kon meedoen!

Wat is het mooiste concert van TKA dat je hebt meegemaakt?

Ik denk toch de *Hohe Messe*. Veel te doen als sopraan en prachtige muziek. Ook vond ik het heel bijzonder om *Beethoven 9* met Yakov Kreizberg te doen. En *Lux Aeterna* vond ik onverwacht erg leuk, hedendaagse muziek die toch zo in een oude traditie past. Maar ook van de repetities met het operarepertoire voor Almere ging ik altijd erg blij naar huis.

Welk stuk zou je met je met het koor nog (weer) eens willen zingen?

Het *Requiem* van Mozart en/of van Verdi. Prachtig.

Wat is de laatste cd die je hebt gekocht?

Dat zal ongetwijfeld een cd van Brahms zijn, met *Warum* erop. Ik koop altijd de muziek die we zingen en draai het vooral in de auto, al leent dit soort muziek zich wat minder voor hard rijden op de snelweg...

Welke film zag je het laatst in de bioscoop en welke film zou iedereen moeten zien?

Ik ben helemaal geen filmmens, dus mijn repertoire is beperkt.

Ik heb *The life of David Gale* nu al een paar keer gezien en ben elke keer weer onder de indruk van het thema en de subtiliteit van de plot. Een aanrader. En niet al te lang geleden ben ik echt een dag van slag geweest door *The Magdalene sisters*. IJzingwekkend verhaal - en waar gebeurd - over misbruik van jonge vrouwen in Ierse kloosters. Brrr.

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek zou iedereen moeten lezen?

Haha, er ligt niets op mijn nachtkastje. Zonder lenzen ben ik stekeblind. Ik lees aardig wat non-fictie en een leuke detective is ook nooit weg. Het boek dat mij van mijn laatste vakantie is bijgebleven is *XY* van Veronesi, bizar verhaal dat al je zekerheden aantast.

Momenteel lees ik *Door en door verwend; kritiek op de sentimentele samenleving* van Theodore Dalrymple. Mooi dat iemand kan verwoorden wat ikzelf als onbehaaglijk ervaar in het maatschappelijk domein.

Doe je nog iets anders met muziek?

Ik heb jarenlang viool gespeeld maar toen het koor op dezelfde dag ging repeteren als die waarop het orkest repeteerde, heb ik voor het koor gekozen en de viool nooit meer aangeraakt. Die ligt boven in mijn kast te verstoffen met slappe snaren, slik.

Wat vind je leuk aan TKA?

Het repertoire, de dirigent, het optreden met goeie orkesten... tja, dat wat iedereen leuk vindt, denk ik.

En wat vind je minder leuk aan TKA?

Dat het veel is. Op zaterdag, op maandag, nu met *Elektra*... alles is even belangrijk en als je er een keer niet bent heb je meteen een aantekening te pakken. Heel begrijpelijk en ik probeer er altijd te zijn, maar soms gaan andere dingen voor. Geen reden om lidmaatschap op te zeggen hoor, maar de afweging om op zaterdag te repeteren is soms lastig.

Wie is wie?

Freek Furstner
bas 1
lid sinds 1981

Zong je bij een koor voordat je bij TKA kwam?

Neen, wel in mijn studententijd, maar niet lang; ik ging - zonder enige hoop - mee op auditie, tot mijn verbazing was men erg tevreden over mijn ademhaling, dus ik mocht meedoen.

Wat is het mooiste concert van TKA dat je hebt meegemaakt?

Ik heb enkele jaren geleden nog eens een cassetteopname gehoord van *Ein Deutsches Requiem* onder Haenchen, die ik prachtig vond (althans tot het laatste deel). Ook heeft me dat ontroerd omdat ik echt even geloofde dat mijn - net overleden - broer ergens in de hemel vertoeft.

Welk stuk zou je met je met het koor nog eens willen zingen?

Je kan beter vragen wat niet: *Elektra*, of het moet wel heeel veel geld in het laatje brengen. Wat wel: *Johannes-Passion*.

Welk lied ken je uit je hoofd?

Die Kräbe uit Schuberts *Winterreise*.

Wat is de laatste cd die je hebt gekocht?

Gerhaher met Mahler of Schubert of allebei.

Welke drie cd's gaan mee naar een onbewoond eiland?

Geen, heerlijk rustig.

Welke film zou iedereen moeten zien?

De titel weet ik niet meer - een Japanse film over een moeder, die zich terugtrekt uit de gemeenschap om te sterven en een zoon die haar over de bergen naar het knekelveld brengt.

Welk tv- of radioprogramma wil je niet missen?

Klassiek op vier; vind ik wel prettig behang.

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek zou iedereen moeten lezen?

Arthur van Schendel: *De wereld een dansfeest*, Mary

Roach: *Wip*.

Welk restaurant kun je ons aanbevelen?

Ik was zeer gecharmeerd gedurende de pauze van Gluck terecht te komen in een Italiaans restaurant(je) op het Waterlooplein.

Doe je nog iets anders met muziek?

Gebreken des ouderdoms maken dat ik mijn dwarsfluit niet meer vast kan houden.

Wat vind je leuk aan TKA?

De dirigent: zolang je niet het onderwerp bent van zijn sarcasme/ironie is hij erg geestig; hij heeft een performance/cabaret-talent. Bovendien is zijn niet aflatend streven naar betere uitvoeringen / zangtechniek en zo zeer te waarderen. En de voorpret over de nooit doorgegangene tournee naar Italië: Lang geleden.

En wat vind je minder leuk aan TKA?

Dat we meer en meer eigen publiek dienen uit te nodigen kaartjes te kopen.

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Ik heb een regenton op het dak van mijn berging geplaatst om de wc mee door te spoelen. Heel milieubewust.

In de film over jouw leven: welke acteur speelt de rol van jou?

Ik ken geen b-filmacteurs.

Organist bij het concert op 25 november

Maciej Wierzchowski

Tijdens het komende concert van Toonkunstkoor Amsterdam in de Vredeskerk zal het koor worden begeleid door Maciej Wierzchowski op orgel. Maciej werd geboren in Oost-Pruisen, in Polen, waar hij als kind de oude Duitse romantische orgels hoorde. Deze waren zijn grootste inspiratiebron. Jacques Ogg, klavecimbellaar aan het Haags Conservatorium, haalde hem naar Nederland via een uitwisselingsprogramma van Socrates-Erasmus. Nadat Maciej zijn orgeldiploma in Krakau had gehaald, wilde hij zich verder ontwikkelen. Na zijn bachelorexamen klavecimbel kreeg hij de mogelijkheid om bij Jos van der Kooy orgellessen te nemen en te spelen op het orgel van de Sint Bavo in Haarlem. Een geweldige kans.

Welke orgels vind je fijn om te bespelen?

Oude, Duitse orgels, waarvoor ik graag naar Duitsland reis, maar die je bijvoorbeeld ook in Groningen kunt vinden. Nederland heeft een prachtige orgeltraditie. Ik vind het heerlijk om naar allemaal verschillende kerken te gaan en te luisteren en kijken hoe de orgelbouwers de ruimte hebben gebruikt, hoe de akoestiek telkens anders is en welke muziek voor die ruimtes specifiek is geschreven.

Heb je een favoriet orgel in Nederland?

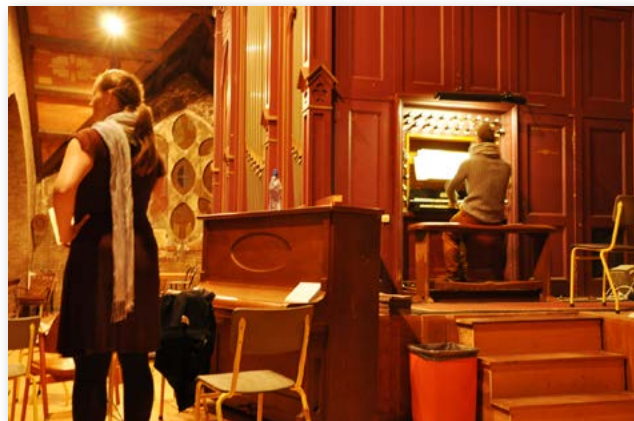
Eigenlijk is het erg lastig om mijn favoriet te kiezen. Er zijn zoveel prachtige instrumenten hier en ze zijn allemaal verschillend van elkaar...

Ken je het orgel in de Vredeskerk al?

Ja, daar heb ik een keer gespeeld, tijdens een dienst. Het is uit 1887, dus het past precies bij het romantische karakter van de stukken die ik ga spelen.

Maciej Wierzchowski

Maciej en Hebe bij het orgel in de Vredeskerk

Welke stukken speel je op 25 november?

Dan speel ik de eerste Sonate van Rheinberger en de eerste Prelude en Fuga van Brahms, dus twee vroege stukken, waarbij het stuk van Brahms meer pianistisch is en dat van Rheinberger echt voor orgel.

Speel je liever wereldlijke of kerkelijke muziek?

Als het maar in de vorm van een concert is, als kunstwerk. De orgelmuziek is zo lang alleen kerkelijk geweest (behalve kleine, grappige stukken van Mozart en Beethoven) en nu is het orgel van dat imago bevrijd.

Heb je wel eens heimwee naar Polen?

In mijn eerste jaar hier wel (Maciej was toen 22 jaar, RC), maar in Den Haag zitten zo veel buitenlandse studenten, van wie de families veel verder weg zitten dan de mijne, dat ik het maar makkelijk heb. En ik kom regelmatig in Polen met mijn barokensemble Concerto da Camera, waarin ik klavecimbel speel. Ook op het Fringe Festival in Utrecht hebben we gespeeld vorig jaar.

Je bent ook pianobegeleider op de Vrije School in Den Haag...

Ja, door een contact van een eurythmiedocent in Krakau, kwam ik in aanraking met de Vrije School. Ik vind het heerlijk om improviserend te begeleiden. En de eurythmie vind ik een mooie manier om muziek uit te drukken.

Welke droom koester je?

Leipzig, het Bach Concours 2012, waar ik erg graag aan mee wil doen (Ton Koopman zit ook in de jury). Dan moet ik veel Bach spelen. Nu eerst heel hard studeren, een video opnemen en opsturen.

Ruth Carasso

Rheinberger

Josef Gabriel Rheinberger werd op 17 maart 1839 in Vaduz (Liechtenstein) geboren. Al op zevenjarige leeftijd werd hij organist van de Florijncapel, die gelegen was naast zijn ouderlijk huis. De eerste door hemzelf gecomponeerde mis werd hier uitgevoerd toen Josef slechts acht jaar oud was. Ook vele andere composities ontstonden hier. Zijn grote talent en zijn absoluut gehoor bleven niet onopgemerkt. Zo werd Josef door de bisschop van Chat in Zwitserland uitgenodigd om een uitvoering te geven in de kathedraal. Josefs compromisloze karakter kwam duidelijk naar voren toen hij de uitvoering stopzette om de bisschop te vermanen niet meer vals te zingen.

Zijn verdere opleiding kreeg hij van cellist Philipp Schmutzer te Feldkirch. In deze lessen werd de nadruk gelegd op harmonieleer, waarbij vooral de werken en compositiestijlen van Bach, Mozart en Beethoven geanalyseerd werden. Hieruit vloeide Rheinbergers levenslange verering voor Mozart voort. Zijn conservatoriumdiploma behaalde hij reeds op zijn 15e jaar. Vervolgens kreeg hij les bij Franz Lachner. Hij werkte inmiddels in diverse kerken in München, gaf muziekles en begeleidde oratoriumverenigingen. Van 1864 tot 1877 was hij dirigent van de Münchener Oratorienverein. Zijn eerste vaste aanstelling had Rheinberger in 1859 als pianoleraar aan het conservatorium van München. In datzelfde jaar werd hij organist aan de Sint Michael kerk. In 1860 werd Rheinberger aan ditzelfde conservatorium aangesteld als leraar harmonieleer en contrapunt en vier jaar later kreeg hij er de leiding over.

Door zijn aanstelling als repetitor bij de Münchener Hofoper werkte hij mee aan de première van *Tristan und Isolde* van Richard Wagner, die hij zeer respecteerde.

In 1867 trouwde Rheinberger met zijn voormalige leerlinge, weduwe Franziska van Hoffnaass, die als dichteres, musicus en schilderes zeer begaafd was. Veel van haar gedichten zette Rheinberger op muziek. Zij stierf in 1892. Het huwelijk bleef kinderloos.

In de herfst van 1876 volgde Rheinbergers aanstelling als professor voor compositie en orgel aan de nieuw geopende Koninklijke muziekschool, welke functie hij tot aan zijn dood op 25 november 1901 heeft vervuld.

Midden in de 60-er jaren van de negentiende eeuw, op het hoogtepunt van zijn erkenning als componist en compositieleraar, had Rheinberger veelvuldig contact met bekende persoonlijkheden uit het toenmalige muziekleven, zoals Hans Von Bülow, die hem zelfs 'de ideale compositieleraar' noemde, 'niet te evenaren met wie dan ook uit heel Duitsland'.

Uit diezelfde periode stamt een aantal succesvolle werken

zoals de *Wallenstein Sinfonie*, de opera *Die Siebe Raben*, de *Florentiner Sinfonie* en verschillende piano- en kamermuziekwerken. Ook componeerde hij de komische opera *Türmers Töchterlein*.

Tot zijn bekendste leerlingen behoren onder anderen de componist Engelbert Humperdinck en de fysicus Max Planck.

Rheinberger is de belangrijkste representant van de zogenaamde Münchener Schule van de tweede helft van de 19e eeuw. Hij heeft niet alleen een belangrijke bijdrage geleverd aan de katholieke kerkmuziek, maar ook aan de wereldlijke koormuziek en bovendien wordt zijn orgelmuziek tot op heden uitgevoerd. Natuurlijkheid in stemvoering, vormgeving en uitdrukkingsmiddelen waren de belangrijkste kenmerken van zijn werk. Zo meende hij dat 'muziek boven woorden staat; het begint daar waar woorden niet meer voldoen'. Volgens een van zijn leerlingen was Rheinberger 'perfect eenvoudig, eerlijk en direct, met een hekel aan lelijke muziek: iedere overbelasting tot het creëren van een bepaald effect vervloekte hij.'

Zijn liefde voor het verleden, een belangrijk kenmerk van de romantiek, leidde tot een opleving van de kerkmuziekstijl uit de 16e eeuw, waardoor hij ook wel de Duitse Cherubini werd genoemd. Modulaties zijn bij hem elegant, dwingend, zonder echter voorspelbaar te zijn.

Het orgel werd in zijn tijd gebruikt als nabootsing van het orkest. Felix Mendelssohn bracht de sonatevorm over op het orgel, Rheinberger volgde dit voorbeeld.

Rheinbergers *Mis in E majeur* voor dubbel koor stamt uit 1878. Hij componeerde deze mis vlak na zijn aanstelling als organist van de Koninklijke Kapel van Alle Heiligen. De mis werd opgedragen aan Paus Leo XIII, die hem benoemde tot Ridder in de Orde van Sint Gregorius. De mis bevat geen bombastische theatrale delen zoals te vinden bij Berlioz of Verdi. Het bestaat uit zeer brede, antifonale delen met een balans tussen homofonie en contrapunt. Het is zeer duidelijk dat de mis voor liturgisch gebruik is, in plaats van voor de concertzaal. Doordat de mis a capella wordt gezongen, grijpt hij terug naar het werk van Monteverdi en Gabrieli.

Het *Abendlied* behoort tot *Drie geestelijke liederen*, opus 69, op tekst van August Heinrich Hoffmann von Fallersleben, gebaseerd op Lukas 24 en 29. Oorspronkelijk zijn de avondliederen geestelijke gezangen op religieuze teksten. Een avondlied heeft vaak een rustig en treurig karakter, waarin natuurverschijnselen als onweer, maan en sterren worden beschreven. Ook wordt God om vergeving en zegening van de nacht gevraagd.

Marianne Tulp

Wie is wie?

Fred Schrijber
tenor 1
lid sinds september 2010

Zong je bij een koor voordat je bij TKA kwam?

Ik zong bij Slava Cultura, Russische koormuziek.

Wat is het mooiste concert van TKA dat je hebt meegemaakt?

De *Matthäus-Passion*. Die wilde ik al heel lang zingen. En dan in het Concertgebouw... Super!

Welk stuk zou je met je met het koor nog (weer) eens willen zingen?

Werken van Arvo Pärt of Eric Whitacre.

Welk lied ken je uit je hoofd?

Ik ken veel Russische liederen uit mijn hoofd. Als je echt wil weten welke liederen, vraag me dat dan nog maar eens als je me ziet. De titels zullen je weinig zeggen als ik ze hier opschrijf.

Wat is de laatste cd die je hebt gekocht?

Anúna, Ierse koormuziek.

Welke drie cd's gaan mee naar een onbewoond eiland?

Geen idee. Ik heb zoveel muziek. Ik zou in ieder geval pianomuziek meenemen, iets moderns en koormuziek.

Welke film zag je het laatst in de bioscoop en welke film zou iedereen moeten zien?

The King's Speech | *De Nachtrit*, van Dana Nechushtan.

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek zou iedereen moeten lezen?

De Amsterdamse politie tijdens WO2 van Meershoek ligt op mijn nachtkastje en iedereen zou *Geweldloze Communicatie* van Rosenberg moeten lezen.

Naast wie zou je graag in het vliegtuig willen zitten en waarheen?

Naast mijn vriendin, naar het plaatsje Alex, bij het meer van Annecy in Frankrijk, want daar hebben we een huis.

Welk tv- of radioprogramma wil je niet missen?

Ik kijk zelden tv en luister alleen in de auto naar Radio 1.

Welke krant lees je? En wat is je favoriete tijdschrift?

Ik lees geen kranten en lees wel eens een tijdschrift, maar heb geen favoriet.

Welke website heb je deze week meer dan drie keer bezocht?

Spotnet.

Welk restaurant kun je ons aanbevelen?

De Chinees in de Beethovenstraat in Amsterdam.

Doe je nog iets anders met muziek?

Ik speel piano, orgel, gitaar, bas, drums, djembe en didgeridoo.

Wat vind je leuk aan TKA?

Ik leer er vooral ontzettend veel en dat vind ik geweldig!

En wat vind je minder leuk aan TKA?

Ik vind het minder als anderen niet goed thuis hebben gestudeerd, zodat het steeds over moet en Boudewijn (terecht) verziekt raakt.

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Ik geef trainingen aan mensen die in hun werk of privé te maken hebben met stress. Daarbij ga ik uit van EQ, emotionele intelligentie. Wanneer je ooit niet constructief met negatieve emoties om kunt gaan en daardoor last van stress hebt, kun je bij mij terecht.

Heb je een ritueel voor het concert?

Nee, maar ik ben wel altijd bang dat ik dorst krijg en wil dan graag een flesje water meenemen, hetgeen geloof ik verboden is.

In de film over jouw leven: welke acteur speelt de rol van jou?

Fred Schrijber.

Wie is wie?

Lucie Snoeker
alt 1
lid sinds 2001

Zong je bij een koor voordat je bij TKA kwam?

Koor Eigenwijs.

Wat is het mooiste concert van TKA dat je hebt meegemaakt?

Mijn eerste *Matthäus-Passion* o.l.v. Winfried Maczewski.

Welk stuk zou je met je met het koor nog eens willen zingen?

Golgotha van Frank Martin. Prachtig hoe de lijnen van de stemsoorten samenkomen en ook heerlijk dissonant.

Welk lied ken je uit je hoofd?

Gretchen am Spinnrade van Schubert.

Wat is de laatste cd die je hebt gekocht?

Een cd van Renée Fleming.

Welke drie cd's gaan mee naar een onbewoond eiland?

Onmogelijke keuze. Drie verzamel-cd's met 400 jaar (voornamelijk klassieke) muziek.

Welke film zag je het laatst in de bioscoop en welke film zou iedereen moeten zien?

De laatste film: Film van Jack Nicholson in Filmmuseum, nu Eye, in het kader van het zomerfestival

Here's Jack! Film die iedereen moet zien: *Être et avoir* over een onderwijzer en leerlingen van een school op het Franse platteland.

Welk boek ligt op je nachtkastje en welk boek zou iedereen moeten lezen?

Verhalen van Maarten 't Hart, een rasverteller, die me vaak aan het lachen maakt. *Kinderjaren* van Oberski.

Naast wie zou je graag in het vliegtuig willen zitten en waarheen?

Naast m'n beste vriendin of vriend naar New York, een van mijn favoriete steden.

Welk tv- of radioprogramma wil je niet missen?

Radio 4, als ze tenminste niet te veel kletsen (dus niet tussen 12.00 en 13.00 uur op doordeweekse dagen).

Welke krant lees je? En wat is je favoriete tijdschrift?

NRC. Heb geen favoriet tijdschrift.

Welke website heb je deze week meer dan drie keer bezocht?

De NS en LinkedIn strijden om voorrang.

Welk restaurant kun je ons aanbevelen?

De Kas.

Doe je nog iets anders met muziek?

Ik heb zangles en ik heb diverse abonnementen (Concertgebouw en Muziektheater).

Wat vind je leuk aan TKA?

Lekker zingen met leuke mensen.

En wat vind je minder leuk aan TKA?

Te veel willen in te weinig tijd, waardoor zaken m.i. niet rijpen. Een plantje uit de grond trekken om te kijken of de wortels groeien, helpt over het algemeen ook niet.

Vertel eens iets verrassends over jezelf?

Kun je beter aan anderen vragen. Ik ben aan mezelf gewend.

In de film over jouw leven: welke actrice speelt de rol van jou?

Ik zelf.

Yakov Kreizberg

1959 - 2011

Op 15 maart 2011 overleed in Monte Carlo Yakov Kreizberg, chef-dirigent van het Nederlands Philharmonisch Orkest en het Nederlands Kamerorkest. Kreizberg was sinds 2003 aan het NedPhO verbonden, als opvolger van Hartmut Haenchen. En het was Haenchen die in juni jl. het In-Memoriamconcert (dat oorspronkelijk Kreizbergs afscheidsconcert zou zijn geweest) dirigeerde waarbij hij de uitvoering van het *Adagietto* uit Mahlers *Vijfde Symfonie* speciaal aan diens nagedachtenis opdroeg.

foto Ronald Knapp

Yakov Kreizberg werd geboren in Leningrad waar hij directieles kreeg van de legendarische dirigentenkneeder Ilja Moesin, die ook Valery Gergiev en Mariss Jansons opleidde. Op zijn 16e vluchtte hij naar de Verenigde Staten, waar hij zijn opleiding voltooide bij Leonard Bernstein, Michael

Tilson Thomas en Seiji Ozawa. Kreizberg was, zou je kunnen zeggen, dan ook meer een Amerikaanse dan een Russische dirigent. In de herdenkingsartikelen die na zijn dood verschenen werd vooral zijn perfectionisme en de intensiteit waarmee hij musiceerde en liét musiceren genoemd.

Kreizberg was de broer van de dirigent Semyon Bychkov. Hij nam, om verwarring te voorkomen, de naam van zijn moeder aan. Hij was van 1994 tot 2001 muzikaal leider van de Komische Oper Berlin en sinds 2009 van het Orchestre Symphonique de Monte Carlo. Als gastdirigent leidde hij vele gerenommeerde internationale orkesten.

In de tijd dat Yakov Kreizberg aan het NedPhO verbonden was heeft Toonkunstkoor Amsterdam weinig met hem samengewerkt. Aanvankelijk koos hij voor samenwerking met het NCK en het Brabantkoor – TKA zong regelmatig met het NedPhO onder de gastdirigenten. Maar in juni 2009 was het dan eindelijk zover: TKA werkte in Kreizbergs Beethoven-cyclus - waaraan hij enkele jaren eerder was begonnen - mee aan drie uitvoeringen van de *Negende Symfonie* en dat werd een bijzondere ervaring. Boudewijn Jansen had het aangedurfd om ons zonder voorafgaande pianorepetitie met Kreizberg de orkestrepetitie in te sturen en vanaf het begin was duidelijk dat deze concerten een spannende belevenis zouden worden. Kreizbergs aanwijzingen waren helder en duidelijk en

het koor reageerde er goed op. Het leidde, zoals ons oud-koorlid Micha Spel in de NRC schreef: 'tot een Prometheus-achtige vurigheid. Kreizberg werkte hoorbaar toe naar het slotdeel met koor. De Negende klonk als een liefdeslied op de mens(elijk)heid, dat door het Toonkunstkoor uitbundig en aanstekelijk werd bekrachtigd.'

Kreizberg was een veeleisende en perfectionistische dirigent die van de orkestleden het uiterste vroeg. Hij was van mening dat ieder orkest altijd aan verbetering moest werken; technisch, muzikaal en qua intonatie. Hartmut Haenchen maakte vanaf zijn aantreden in de tachtiger jaren van het orkest een geheel, Kreizberg maakte het orkest nog beter.

Het was dan ook voor TKA een eer om Beethoven IX onder zijn leiding te zingen.

Theo Laceulle

foto Marco Borggreve

Bestuurswisseling

Tijdens de laatste algemene ledenvergadering (ALV) van Toonkunstkoor Amsterdam (TKA) vonden enkele bestuurswisselingen plaats. Daarbij legde Madelaine Petram de voorzittershamer neer en nam haar vroegere taak weer op als concertcoördinator. En inmiddels hebben we allemaal gemerkt dat ze deze functie weer met verve bekleedt!

Hieronder laten we Madelaine zelf aan het woord.

Mijn taak in het bestuur van TKA was in maart 2010 het organiseren van onze concerten met alles wat daarbij komt kijken. In piepkleine lettertjes staat bij de functiebeschrijving dat je in voorkomende gevallen de voorzitter waarneemt. Toen Leon Hinzen tussen onze twee Matthäus-Passionen in door een hersenbloeding werd geveld, was dat een enorme klap. Allereerst natuurlijk voor Leon en zijn familie, maar ook voor het koor. Wij waren van de ene dag op de andere voorzitterloos en deze charismatische, kundige man was natuurlijk een perfecte voorzitter. Ik heb hem - zo goed en zo kwaad als het ging - vervangen, eerst in de hoop dat Leon weer de oude zou worden en zelf weer als voorzitter zou kunnen opereren. Deze hoop is echter niet uitgekomen. Leon liet begin 2011 weten dat hij niet meer als voorzitter terug zou kunnen komen.

Binnen het bestuur hadden wij in juni 2010 de volgende constructie bedacht: ik zou voorlopig vice-voorzitter blijven, Nelleke Reijs nam mijn taak als concertcoördinator over, Els van Eersel switchte van secretaris naar PR, de dames van de penningen - Marianne Ketel en Caroline Bakker - bleven op hun post en Elisabeth van der Linden kwam ons versterken als secretaris. Het voordeel van deze constructie was dat iedereen elkaar kon inwerken en helpen waar nodig.

Alleen ik stond dus opeens voor een klus waarbij ik niet ingewerkt werd. Ik heb dit opgelost door met drie verschillende voorzitters van andere koren te gaan praten en te informeren naar wat zij als belangrijkste taken van hun voorzitterschap zagen. Verder is er natuurlijk een TKA-document waar duidelijk in staat wat er van je wordt verwacht. Aangezien ik jarenlang opleidingscoördinator geweest ben is het spreken voor een grote groep mensen of het leiden van een vergadering geen probleem voor mij. Neuzen één kant op, werken naar een gezamenlijk doel, het is voor mij allemaal gesneden koek. Het koor op een receptie vertegenwoordigen ('het visitekaartje van het koor'-onderdeel), kost mij ook geen enkele moeite; leuke jurk aan, hapje, drankje, beetje babbelen, ik ben dan hele-

maal in mijn element.

Maar... wat bij de functie van voorzitter van het Toonkunstkoor heel belangrijk is, is dat je uitkopen door orkesten binnen moet zien te slepen, dat je je netwerken in de muzikale wereld moet inzetten, sponsors voor de concerten moet zien te vinden. Nu heb ik best veel kwaliteiten, maar 'mijn product' verkopen hoort daar niet bij, dat staat echt heel ver van mij af. Ik schrok of lag er soms wakker van. Netwerken binnen de muzikale wereld bezit ik niet, ik draai in compleet andere kringen rond. Kortom, ik voelde mij tekort schieten en wist heel zeker dat ik hier niet mee door wilde gaan. Ik besloot dus om vanaf de ALV van juni 2011 te stoppen met deze functie en dan helemaal uit het bestuur te stappen. Omdat Nelleke te kennen gaf het bestuur te verlaten kon ik echter terug naar mijn oude functie, die ik altijd met zoveel plezier - vanaf juni 2006 - had uitgeoefend. Ik voel me inmiddels weer als een vis in het water en schrik niet meer wakker van het idee dat ik dingen moet doen waarvoor ik niet capabel ben!

Als Madelaine's opvolgster werd Caroline Bakker gekozen. Zij maakte al deel uit van het bestuur van TKA in de functie van tweede penningmeester en stemcoördinator van de alten. En ze wist al diverse keren subsidies en sponsorgelden binnen te slepen. Hieronder Caroline's motivatie om deze boeiende, maar soms ook zware taak op zich te nemen.

Ik ervaar het als een groot geschenk dat ik sinds mijn opleiding al in de culturele sector werkzaam ben en met name in organisatorische functies in de muziek. Sinds vijf jaar heb ik de dagelijkse leiding over Dag in de Branding, het festival voor nieuwe muziek in Den Haag. Deze stichting organiseert vier maal per

jaar een festivaldag waarop in de binnenstad van Den Haag op verschillende podia allerlei concerten en voorstellingen met nieuwe muziek te horen zijn. Partners als het Koninklijk Conservatorium, het Residentie Orkest, Korzo en het Paard van Troje leveren bijdragen aan het festival. Ik ben verantwoordelijk voor alle onderdelen die gemeenschappelijk zijn, van het gezamenlijke programma-overleg tot aan de fondsenwerving, van de PR tot aan de praktische organisatie van deze festivaldagen. Het is een erg leuke baan. De functie bestond niet voordat ik in dienst kwam zodat ik alles zelf heb moeten uitvinden en hierdoor is deze baan me nu helemaal op het lijf geschreven.

Ik vind het een uitdaging om de ervaring en het netwerk, dat ik dankzij mijn werk heb opgebouwd, nu ook volledig in te zetten voor TKA. De intensieve samenwerking in dit kleine bestuur is fantastisch en we leren veel van elkaar. We hebben een heel goed team en ook met de frisse, jonge aanwas in het algemeen bestuur hebben we de juiste energie te pakken.

Ik verheug me op de samenwerking met Boudewijn, die altijd vol is

van allerlei ambitieuze plannen voor ons koor. Mijn kracht ligt in het toetsen van de praktische haalbaarheid en vervolgens het realiseren van deze plannen.

De Nunc-serie is een goed voorbeeld van wat er dan mogelijk is. Het goed uitgewerkte artistieke concept zorgt niet alleen voor mooie concerten maar maakt ook dat de fondsenwerving voor dit programma erg succesvol is geweest.

Op het feit dat we als koor niet alleen bij de telefoon zitten te wachten totdat we uitgenodigd worden door de orkesten, maar ook in staat zijn ons eigen plan te trekken en programma's te realiseren, die wij zelf belangrijk vinden, ben ik hartstikke trots.

Dat zal ook ons sterkste punt zijn in de komende jaren nu in de hele cultuursector een enorme kaalslag plaatsvindt. De bezuinigingen hebben ook grote gevolgen voor een koor als TKA, dat financieel afhankelijk is van engagementen bij orkesten of, zoals vorige maand, bij DNO. Tegelijkertijd geloof ik dat deze grote veranderingen ook nieuwe kansen betekenen als we openstaan voor nieuwe initiatieven en andere samenwerkingsvormen. Hierin wil ik de komende jaren graag een initiërende rol spelen.

Een voorbeeld op korte termijn vormen onze jaarlijkse uitvoeringen van de *Matthäus-Passion* (MP), sinds diverse jaren nu alweer in samenwerking met Holland Symfonia. Dit seizoen zullen dat er drie zijn en over een eventueel vierde concert, in een educatief project, zijn we in gesprek. Maar per 2013 zal Holland Symfonia in de huidige vorm niet meer bestaan. Het orkest wordt gereduceerd tot een ensemble voor balletbegeleidingen. Daarmee komt aan onze samenwerking bij de MP ook een eind. We zijn op dit moment in gesprek met het NedPhO om de MP-traditie met dit orkest voort te zetten, maar dat zal pas vanaf april 2014 lukken. In seizoen 2012-2013 passen we bij het NedPhO niet in de agenda. Boudewijn loopt al jaren met de wens rond om de MP met een barokensemble uit te voeren, zodat we eens in een andere stemming zingen. Nu kunnen we dus van de nood een deugd maken - we zijn op dit moment hard bezig om deze wens voor 2013 te realiseren.

TKA mag zich gelukkig prijzen met zo'n voorzitter en concertcoördinator. Dames, veel succes en dank voor alles wat jullie gedaan hebben, doen en gaan doen voor TKA!

Nelleke Reijs

Studietip

Onze sopraan Aja Leemans reageerde onlangs op een artikel in de Volkskrant, waarin werd beweerd dat mensen meer kans hebben op het krijgen van aambeien als zij op het toilet lezen. Dat bracht ons overigens op een idee: koorleden met verstoppingen kunnen het best met hun in te studeren partituren plaatsnemen.

Stoelgang

Het stukje over lezen op het toilet (Wetenschap, 31 oktober) geeft prachtig weer hoe oorzaak en gevolg worden verward, iets dat helaas schrikbarend vaak voorkomt. Terwijl de verklaring toch zo simpel is: mensen met verstopping doen langer over hun stoelgang, zullen daardoor eerder aambeien krijgen, maar ook, om de tijd te doden, vaker lectuur meenemen naar het toilet. Het eerste wordt niet door het tweede veroorzaakt, maar beide komen voort uit hetzelfde euvel. Jammer dat dit soort eenvoudige verklaringen onder tafel verdwijnen omdat veel onderzoekers zo ver zijn afgedreven van de dagelijkse gang van zaken.

Aja Leemans, Amsterdam
psycholoog

Dochters...

Oona Lucie is de dochter van sopraan Liza Berry. Ze is inmiddels al 22 maanden (geboren op 2 januari 2010) Ze is natuurlijk muzikaal en 'zingt' het liefst een paar Engelse kinderversjes. Liza: "We zijn erachter dat de Britten heel vreemde, absurde en soms wrede

teksten hanteren in vergelijking met de Nederlanders. Denk bijvoorbeeld aan "Oranges and Lemons"

(www.rhymes.org.uk/oranges_and_lemons.htm).

Op 1 augustus 2011 werd Eva-Adele geboren, de dochter van repetitor Hebe de Champeaux. Ze woog 2980 gram, maar krijgt goed te eten, want is nu al 6100 gram! Ze zegt al "a-boe" en is dus tweetalig, want in het Engels zegt ze dan "ah-boo". Hebe: "Ze is de beste wat mij ooit is overkomen."

Overdrijven is ook een vak

Het Muziektheater > De Nederlandse Opera 'Elektra' van Richard Strauss. Regie Willy Decker. Mmv Nederlands Philharmonisch Orkest olv Marc Albrecht, Toonkunstkoor Amsterdam. In het Duits met Nederlandse boventitels [20:00] €15,- t/m 130,- << zie p. 21

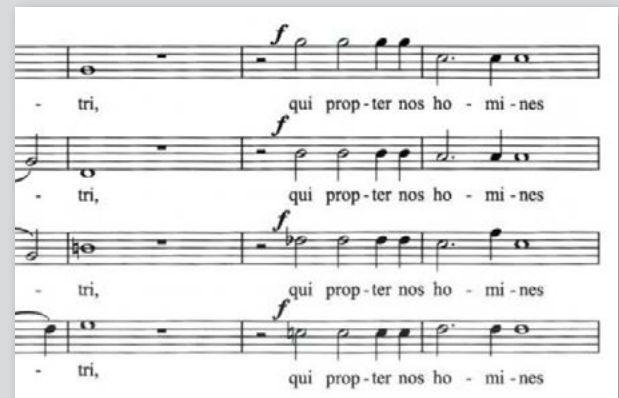
Hoogstwaarschijnlijk had men bij de Uitkrant begrepen dat juist de solisten met z'n allen vijf minuten in de coulissen zouden staan?

The Master's Voice

Wanneer wij ons voorbereiden op het Credo uit de Mis in E van Rheinberger, onthoud dan in maat 30 dat de meester tijdens de repetitie van 24 oktober 2011 de baton neerlegde en uitriep:

"Het klinkt als een cavia in barensood."

Waarschijnlijk betrof het voornamelijk sopraancavia's uit het eerste koor, maar het kan geen kwaad ons allemaal te realiseren, dat het nadrukkelijk niet de bedoeling is dat ons auditorium hier associaties krijgt met een knaagdier tijdens een moeizame bevalling.

Colofon

Redactie Sara Pleyte, Els van Eersel, Nelleke Reijs, Stef Lokin, Seppie Groot Met medewerking van Theo Laceulle, Marianne Tulp, Ruth Carasso Eindredactie Sara Pleyte Vormgeving Seppie Groot tonika@planet.nl